

Gwybodaeth Ychwanegol at Atebion Gweinidogion

Gwybodaeth ychwanegol at OAQ26381 ac OAQ26941, a gyhoeddwyd gan Edwina Hart, y Gweinidog dros Gyfiawnder Cymdeithasol ac Adfywio, ar 31 Gorffennaf 2003

At Ann Jones:

Yn dilyn cwestiynau'r Cynulliad yn y Cyfarfod Llawn ar 2 Gorffennaf, ac yn ystod y cwestiynau i'r Prif Weinidog yng Nghyfarfod Llawn 15 Gorffennaf, codwyd materion gennych ynglŷn â'r ymwneud rhwng y gwasanaethau tân a phobl ifanc, drwy gynlluniau megis y cynlluniau i ddiffoddwyr tân ifanc, y cynnig gan Swyddfa'r Dirprwy Brif Weinidog i ddod â Chyngor Ymgynghorol Canolog y Brigadau Tân i ben, a'ch awydd chi i sicrhau nad yw Cymru yn mynd ar ei hôl hi o'i chymharu â gweddill y DU yn sgîl datganoli'r cyfrifoldeb am y gwasanaeth tân i Gymru.

Mae Llywodraeth y Cynulliad wedi rhoi arweiniad clir o ran datblygu polisïau diogelwch tân cymunedol i Gymru, ers iddi sefydlu'r gweithgor diogelwch tân cymunedol yn 2001. Erbyn hyn mae'r gweithgor wedi cynhyrchu dau adroddiad: 'Wired for Safety', sy'n edrych ar danau yn y cartref, ac 'Up in Flames', a gyhoeddwyd ym mis Chwefror ac a oedd yn edrych ar gynnu tanau yn fwriadol. Mae'r adroddiad yn gwneud nifer o argymhellion er mwyn lleihau nifer y tanau sy'n cael eu cynnu'n fwriadol yng Nghymru ac, yn benodol, yn argymhell y dylai Llywodraeth Cynulliad Cymru fabwysiadu cynigion ar gyfer strategaeth gynhwysfawr i Gymru ar gynnu tanau'n fwriadol. Er mwyn rhoi argymhellion 'Up in Flames' ar waith, yr ydym wedi cynyddu ein cyllideb diogelwch tân cymunedol i £4 miliwn ar gyfer 2003-04.

Mae'r adroddiad yn cydnabod y rôl bwysig sydd gan fudiadau ieuenctid i'w chwarae a'r angen i ennyn perthynas â phobl ifanc er mwyn gwireddu'r amcan o leihau nifer yr achosion o gynnu tanau'n fwriadol yng Nghymru. Mae'r adroddiad yn cynnwys yr argymhelliad bod cynlluniau o dan arweiniad pobl ifanc yn gallu dylanwadu'n sylweddol ar lefelau cynnu tanau'n fwriadol ac y dylid, felly, ystyried ffyrdd i'w hehangu ac i feithrin mwy o ymwneud rhwng cynlluniau o dan arweiniad y gwasanaeth tân (megis y cynllun i ddiffoddwyr tân ifanc) a'r partneriaethau lleol ar gyfer pobl ifanc, a sefydlwyd o dan ein hagenda 'Ymestyn Hawliau'.

Mae'r adroddiad yn ystyried y ffaith bod tân yn hudo plant, a'u bod weithiau yn arbrofi gyda chynnu tanau fel rhan o'u chwarae, a daw i'r casgliad mai plant rhwng pump a 12 oed sy'n bennaf cyfrifol am danau bwriadol ar dir glas neu danau sbwriel, sy'n rhan sylweddol o faich gwaith y brigadau tân. Mae'r adroddiad yn tynnu sylw at y gwaith a wneir eisoes, wrth i frigadau tân Cymru gynnig rhaglenni addysgol tymor byr i deuluoedd sy'n ceisio ymdrin ag ymddygiad plant ifanc rhwng pedair a 12 oed sy'n cynnu tanau, pan wneir cais am hynny. Mae'r rhaglen hon wedi arwain at ganlyniadau da, gyda chyfraddau llwyddo o oddeutu 85 y cant wedi eu cofnodi o blith y 200 o achosion yr amcangyfrifir eu bod yn cael eu cyfeirio bob blwyddyn. Ar gyfer y troseddwr gwaethaf, mae yna hefyd ganolfannau arbenigol sy'n darparu triniaethau preswyl ac a ariennir gan y gwasanaethau cymdeithasol.

Dywed yr adroddiad hefyd fod tystiolaeth anecdotaidd dda fod cynnu tanau yn rhan o brif weithgaredd troseddol pobl ifanc yn y gyfundrefn cyfiawnder ieuenctid. Mae swyddogion tân yng Nghymru wedi datblygu sawl cynllun i weithio gyda throseddwr ifanc i fynd i'r afael â'r duedd o gynnu tanau ac, mewn rhai achosion, mae hyn yn golygu anfon swyddog tân ar secondiad i'r timau troseddau ieuenctid. Mae'r cynlluniau yn cynnwys elfen addysgol, sy'n hysbysu'r bobl ifanc am ganlyniadau nad ydynt wedi'u rhagweld wrth gynnu tanau. Maent yn dangos mor gyflym y gall tân ddatblygu, sut y mae tanau bwriadol yn effeithio ar gymdeithas yn gyffredinol, ac mor ddifrifol y gall anafiadau a achosir gan dân fod. Law yn llaw â'r addysg hon ceir gweithgareddau tîm a magu hyder, sgiliau cymorth cyntaf,

hyfforddiant a dangosir sut mae defnyddio offer diffodd tân. Cânt hefyd brofi'r amodau pan fo tân go iawn yn llosgi mewn cyd-destun hyfforddi saff. Mae'n ymddangos bod delwedd gyhoeddus gadarnhaol a hygredd pen stryd diffoddwyr tân yn gwneud y math hwn o ymyrraeth yn dderbyniol i droseddwyr sydd fel arall yn sinigaidd iawn.

Mae cynlluniau hyfforddi'r ifanc, megis y cynllun i ddiffoddwyr tân ifanc, wedi dod yn hynod boblogaidd ac yn rhan annatod o strategaethau diogelwch tân cymunedol llawer o frigadau tân. Gwneir y gwaith hwn fel rhan o Gymdeithas y Gwasanaethau Tân ar gyfer Hyfforddi'r Ifanc. Nod y gymdeithas yw cyfrannu at ddatblygiad pobl ifanc drwy eu hannog i fabwysiadu diwylliant cadarnhaol y gwasanaeth tân. Mae wedi ymrwymo i helpu gyda'r gwaith o gyflwyno rhaglenni datblygu saff ac effeithiol a fydd yn galluogi pobl ifanc i ddatblygu fel unigolion, gan chwarae rhan bositif ac effeithiol yn eu cymunedau, gweithio gyda phobl i ddod yn aelodau tîm effeithiol, a chyflawni tasgau ac amcanion penodol. Yng Nghymru, cafodd saith cynllun i ddiffoddwyr tân ifanc eu sefydlu ac mae'r cynlluniau'n cael cefnogaeth eang yn y gwasanaeth tân, gyda nifer o ddiffoddwyr tân yn rhoi yn hael o'u hamser eu hunain i helpu i drefnu cynlluniau lleol. Yng Nghymru, caiff y cynlluniau i ddiffoddwyr tân ifanc eu cynnal ar y cyd â chynlluniau ieuenctid awdurdodau lleol ac ysgolion. Mae llawer o'r diffoddwyr tân ifanc yn cael eu dethol gan brifathrawon ar ôl iddynt weld arwyddion cynnar fod eu gwaith yn dechrau dirywio neu arwyddion o ymddygiad gwrthgymdeithasol. Mae'r cynllun yn caniatáu i bobl ifanc yn yr amgylchiadau hyn adennill eu hunanhyder ac ailintegreiddio yng nghwricwlwm yr ysgol.

Mae hwn yn waith pwysig, ac yn waith y bydd angen ei ehangu os yw ein gweledigaeth o strategaeth i Gymru gyfan ar gynnu tanau'n fwriadol i gael ei gwireddu. I'r perwyl hwn, mae 'Up in Flames' hefyd yn gosod targedau tymor byr a thymor canolig i geisio cynyddu nifer y bobl ifanc sy'n ymwneud â rhaglenni'r gwasanaeth tân a chyrrff eraill ar gyfer pobl ifanc yng Nghymru, gyda phwyslais arbennig ar weithio gyda phobl ifanc wedi'u dadrithio mewn ardaloedd difreintiedig.

Mae swyddogion wrthi ar hyn o bryd yn gweithio gyda chydweithwyr yn y gwasanaeth tân a chyrrff eraill sy'n weithgar yn y maes i ystyried y ffordd orau o ddatblygu argymhellion 'Up in Flames'. Bydd rôl ganolog yn y gwaith hwn i Atal Tân Cymru, sef cynllun ar y cyd rhwng Llywodraeth y Cynulliad a gwasanaethau tân Cymru, a sefydlwyd ym mis Ionawr 2003. Cylch gwaith cyffredinol Atal Tân Cymru yw gwella ansawdd bywyd yng Nghymru drwy ostwng nifer y marwolaethau a'r anafiadau ataliadwy a achosir gan danau. Bydd yn gwneud hyn drwy dri maes penodol o weithgarwch, sef ymgyrchoedd codi ymwybyddiaeth ac addysgu'r cyhoedd, ymchwil i ddeall achosion marwolaethau ac anafiadau a achosir gan danau yn well, a thrwy roi grantiau i gefnogi cynlluniau lleol ar ddiogelwch tân.

Cafodd y gweithgor diogelwch tân cymunedol ei ailgynnull ar 4 Gorffennaf gan swyddogion er mwyn ystyried y ffordd orau o fwrw ymlaen i ddatblygu strategaeth i Gymru gyfan ar gynnu tanau'n fwriadol, fel yr argymhellwyd yn 'Up in Flames', sef adroddiad y grŵp ar gynnu tanau'n fwriadol. Fodd bynnag, bydd angen i'r grŵp wneud gwaith pellach cyn y bydd gennym bolisiau sydd wedi eu datblygu'n llwyr yn y maes hwn. Er enghraifft, er mwyn ehangu'r cynlluniau ar gyfer pobl ifanc yn sylweddol, fel yr argymhellwyd yn 'Up in Flames', byddai'n afresymol disgwyl i swyddogion tân ymgymryd â'r gwaith ychwanegol hwn drwy ddibynnu ar ddim ond eu hewyllys da.

A throi at eich sylwadau ynglyn â dirwyn Cyngor Ymgynghorol Canolog y Brigadau Tân i ben, cafodd y cyngor ei sefydlu o dan Ddeddf Gwasanaethau Tân 1947 i roi cyngor i'r Ysgrifennydd Gwladol ac i fod yn fforwm i randdeiliaid y gwasanaeth tân lle gallent ddod i gytundeb ynglyn â materion polisi o bwys. Mae Swyddfa'r Dirprwy Brif Weinidog o'r farn fod y corff wedi mynd yn fwy a mwy biwrocraidd dros y blynyddoedd, ac y dylid ei ddisodli gyda gofyniad i ymgynghori fesul pwnc, gan sefydlu grwpiau bach, anffurfiol, ar lefel uchel ac o safon dda, o bobl sydd â phrofiad perthnasol i roi cyngor ynghylch materion

yn y dyfodol. Mater i Swyddfa'r Dirprwy Brif Weinidog yw ystyried dyfodol y cyngor ymgynghorol. O'n rhan ni, yr ydym yn dal i ystyried, drwy ymgynghori â phartneriaid, y broses o ddatganioli a ffurf y gwasanaeth tân datganoledig yng Nghymru yn y dyfodol. Fodd bynnag, yr wyf wedi datgan yn gyson mai diogelwch fydd ein blaenoriaeth bennaf ac, wrth lywio'r broses ddatganioli, bydd hynny yn hawlio ein sylw uwchlaw popeth arall. Byddaf yn gwneud datganiad i'r Pwyllgor Cyfiawnder Cymdeithasol ac Adfywio ar 24 Medi. Y datganiad fydd ymateb Llywodraeth y Cynulliad i'r Papur Gwyn. Byddai'n amhriodol imi fynd i fanylu cyn gwneud y datganiad hwnnw.

Gwybodaeth ychwanegol at OAQ26381, a gyhoeddwyd gan Edwina Hart, y Gweinidog dros Gyfiawnder Cymdeithasol ac Adfywio, ar 31 Gorffennaf 2003

At Brian Gibbons:

Ar ôl cwestiynau'r Cynulliad yn y Cyfarfod Llawn ar 2 Gorffennaf, bu i chi godi pwyntiau yn ymwneud â'r angen am addysgu pobl er mwyn delio â'r broblem o roi tir glas, tir mynydd a choedwigoedd ar dân yn fwriadol.

Mae Llywodraeth y Cynulliad wedi arwain y gad wrth ddatblygu polisiâu ar ddiogelwch tân yn y gymuned i Gymru, ers iddi sefydlu'r gweithgor ar ddiogelwch tân cymunedol yn 2001. Mae'r grwp wedi cynhyrchu dau adroddiad erbyn hyn, sef 'Wired for Safety', sy'n ystyried mater tanau yn y cartref, ac 'Up in Flames', a gyhoeddwyd ym mis Chwefror ac a oedd yn rhoi sylw i losgi bwriadol. Mae'r adroddiad yn gwneud nifer o argymhellion er mwyn ceisio lleihau nifer yr achosion o losgi bwriadol yng Nghymru ac yn argymhell yn benodol bod Llywodraeth Cynulliad Cymru yn mabwysiadu cynigion ar gyfer strategaeth gynhwysfawr ar losgi bwriadol yng Nghymru. Er mwyn rhoi argymhellion 'Up in Flames' ar waith, yr ydym wedi cynyddu ein cyllideb diogelwch tân yn y gymuned ar gyfer 2003-04 i £4 miliwn.

Mae'r adroddiad yn cydnabod y rôl bwysig sydd gan sefydliadau ieuenctid a'r angen i gysylltu â phobl ifanc i gyflawni'r nod o leihau nifer yr achosion o losgi bwriadol yng Nghymru. Mae'r adroddiad yn argymhell y gall mentrau dan arweiniad pobl ifanc gael effaith sylweddol ar lefelau llosgi bwriadol, felly dylid archwilio ffyrdd o ehangu cwrpas yr ymgyrchoedd o dan arweiniad y gwasanaeth tân (megis y diffoddwyr tân ifanc) a'r Partneriaethau Pobl Ifanc Lleol a sefydlwyd dan ein agenda Ymestyn Hawliau a Meithrin Rhagor o ryngweithio rhyngddynt.

Mae'r adroddiad yn ystyried bod tân yn gallu swyno plant, a'i bod yn bosibl y byddant yn arbrofi gyda chynnau tanau fel rhan o'u chwarae, ac mae'n dod i'r casgliad mai plant rhwng pump a 12 oed sy'n bennaf cyfrifol am danau bwriadol ar diroedd glas neu danau sbwriel, a bod y rheini'n gyfrifol am ran sylweddol o faich gwaith brigadau tân. Mae'r adroddiad yn tynnu sylw at y gwaith sydd ar y gweill, lle mae brigadau tân Cymru yn cynnig rhaglenni addysgol tymor byr i geisio mynd i'r afael â thueddiadau plant rhwng pedair a 12 oed i gynnau tanau, ar gyfer teuluoedd sy'n gwneud cais am hynny. Mae'r rhaglen hon wedi bod yn llwyddiannus, gyda chyfraddau llwyddiant o tua 85 y cant wedi eu cofnodi o ryw 200 o atgyfeiriadau y flwyddyn. Mae canolfannau arbenigol ar gael hefyd ar gyfer y troseddwyr gwaethaf, sy'n cynnig triniaethau preswyl ac a ariennir gan y gwasanaethau cymdeithasol.

Mae'r adroddiad hefyd yn datgan bod tystiolaeth anecdotaidd dda yn dangos bod cynnau tanau yn rhan o brif ymddygiad troseddol llawer o'r bobl ifanc sydd yn y System Gyfiawnder Ieuenctid. Mae nifer o gynlluniau wedi cael eu datblygu gan swyddogion tân yng Nghymru i weithio gyda throseddwyr ifanc i herio eu tueddiad i gynnau tanau ac, mewn rhai achosion, mae hyn yn golygu trosglwyddo swyddog tân i weithio gyda thimau troseddwyr ifanc. Mae'r cynlluniau hyn yn cynnwys elfen addysgol, sy'n rhoi gwybodaeth i'r bobl ifanc am ganlyniadau annisgwyl tân; maent yn dangos pa mor gyflym y gall tân ddatblygu, sut y mae

tanau bwriadol yn effeithio ar gymdeithas yn gyffredinol, a pha mor ddifrifol y gall anafiadau sy'n ymwneud â thân fod. Ategir y gwaith addysgol hwn gydag ymarferion datblygu hyder a thîm, sgiliau cymorth cyntaf, hyfforddiant a defnyddio offer ymladd tân. Ceir profiad hefyd o amodau real tân mewn cyd-destun hyfforddi diogel. Ymddengys bod delwedd gyhoeddus gadarnhaol a hygredded 'stryd' diffoddwyr tân yn gwneud y math hwn o ymyrraeth i atal tanau bwriadol yn dderbyniol gan droseddwyr sydd, fel arall, yn sinigaidd eu natur.

Mae cynlluniau hyfforddi ieuenctid, megis y diffoddwyr tân ifanc, wedi dod yn elfen eithriadol o boblogaidd a hanfodol o strategaethau diogelwch tân yn y gymuned i lawer o frigadau tân. Gwneir y gwaith hwn fel rhan o Sefydliad Hyfforddi Ieuenctid y Gwasanaethau Tân, sy'n ceisio cyfrannu at ddatblygiad pobl ifanc drwy eu hannog i fabwysiadu diwylliant cadarnhaol y Gwasanaeth Tân. Mae wedi ymrwymo i helpu i ddarparu rhaglenni datblygu diogel ac effeithiol a fydd yn galluogi pobl ifanc i ddod yn aelodau effeithiol o dîm, a chyflawni tasgau a nodau penodol. Yng Nghymru, caiff cynlluniau diffoddwyr tân ifanc eu rhedeg ar y cyd â mentrau ieuenctid awdurdodau lleol ac ysgolion. Caiff llawer o ddiffoddwyr tân ifanc eu dewis gan brifathrawon ar ôl iddynt ddechrau adael i'w gwaith ddirywio neu ymddwyn yn anghymdeithasol. Mae'r cynllun yn caniatáu i bobl ifanc yn yr amgylchiadau hyn adennill eu hunanhyder ac ailintgreiddio yng nghwricwlwm yr ysgol.

Mae hwn yn waith pwysig ac yn waith y bydd angen ei ehangu os yw ein gweledigaeth o strategaeth ar losgi bwriadol i Gymru gyfan yn mynd i gael ei gwireddu. I'r diben hwnnw, mae 'Up in Flames' hefyd yn gosod targedau ar gyfer y tymor byr a chanolig o geisio cynyddu'r nifer o bobl ifanc sy'n cymryd rhan ym mentrau ieuenctid y Gwasanaeth Tân a sefydliadau eraill, gan roi pwyslais arbennig ar weithio gyda phobl ifanc sydd wedi eu dadrithio mewn ardaloedd difreintiedig.

Mae swyddogion ar hyn o bryd yn gweithio gyda chydweithwyr yn y Gwasanaeth Tân a sefydliadau eraill sy'n weithgar yn y maes i ystyried y ffordd orau o ddilyn argymhellion 'Up in Flames'. Bydd gan Atal Tân Cymru, menter ar y cyd rhwng Llywodraeth y Cynulliad a Gwasanaeth Tân Cymru, a sefydlwyd ym mis Ionawr 2003, rôl ganolog yn y gwaith hwn. Cylch gwaith cyffredinol Atal Tân Cymru yw gwella ansawdd bywyd yng Nghymru drwy leihau nifer y marwolaethau ac anafiadau y gellir eu hosgoi sy'n ymwneud â thân. Bydd yn gwneud hyn drwy ddatblygu tri maes gweithgaredd: drwy ymgyrch gyhoeddusrwydd ac addysg i'r cyhoedd; drwy ymchwil i ddeall achosion marwolaethau ac anafiadau drwy dân yn well; a thrwy roi grantiau i gefnogi mentrau diogelwch tân lleol.

Cafodd y gweithgor ar ddiogelwch tân cymunedol ei ailgynnull gan swyddogion ar 4 Gorffennaf i ystyried y ffordd orau o symud ymlaen â strategaeth ar losgi bwriadol i Gymru gyfan, fel yr argymhellwyd yn adroddiad y grŵp ar losgi bwriadol, 'Up in Flames'. Fodd bynnag, bydd angen i'r grŵp wneud rhagor o waith cyn y byddwn wedi datblygu polisïau cynhwysfawr yn y maes hwn. Er enghraifft, er mwyn ateb y galw yn 'Up in Flames' am ehangu cynlluniau ieuenctid yn sylweddol, byddai'n afresymol disgwyl i staff y gwasanaeth tân ymgymryd â'r gwaith ychwanegol hwn gan ddibynnu ar eu hewyllys da yn unig.